



# Archeologie in Limburg 109

Geulle, 07-08-2008

Het bestuur van de Stichting SAAL en de Archeologische Vereniging Limburg (AVL), een sectie van het LGOG, maakt u op het volgende attent:

## Archeologiedag AVL

Het programma van de Archeologiedag op zaterdag 25 oktober 2008 is gewijd aan onderwerpen die actueel zijn in de provincie Limburg - Oost en West. Deze dag is voor leden en niet leden van de AVL toegankelijk. De locatie is: het theater en de foyer van KUMULUS, Herbenusstraat 89 te Maastricht. Het programma, met zes lezingen en twee korte films, ziet er als volgt uit:

- 10.00 – 10.15 uur: Opening en huishoudelijke mededelingen (Rob Paulussen (voorzitter AVL) en Lita Wiggers (voorzitter stichting SAAL)).

1. Philip van Peer/KU-Leuven. 10.15 – 10.50 uur. Onderwerp: Recente menselijke evolutie en wat het onderzoek in de groeve Op-de-Schans in Kesselt ons daarover kan leren

Deze uiteenzetting biedt eerst een breed overzicht van de menselijke evolutie tijdens de laatste 500.000 jaar en de verschillende trajecten in Eurazië en Afrika. Hoe sterk verschillen Neanderthalers en moderne mensen gedragsmatig van elkaar en welke is de geschiedenis van de ontmoeting tussen deze populaties vanaf 40.000 jaar geleden?

In elk geval hebben we Neanderthalers nodig om onszelf tenvolle te kunnen begrijpen en het fundamentele (unieke?) karakter van *Homo sapiens* te kunnen definiëren. Het onderzoek in Kesselt (B) aan de westrand van Maastricht levert ons belangrijke nieuwe gegevens op om over deze laatste kwestie tot correcte interpretaties te komen.

2. Gilbert Soeters/gemeente Maastricht. 10.50 – 11.25 uur. Onderwerp: *En de boer ... hij ploegde voort*, in het Lanakerveld (NL).

In het kader van de ontwikkeling van een grensoverschrijdend bedrijventerrein (Europark) en een woningbouwlocatie in het Lanakerveld (gemeente Maastricht) heeft er een IVO karterende (proefsleuven) fase plaatsgevonden. De resultaten overstegen ruim onze verwachtingen: LBK-nederzettingen, LBK-grafveld, Michelsberg, Bronstijd-nederzetting, IJzertijd-nederzetting, Bronstijd/IJzertijd-grafveldje, Romeinse nederzetting, Vroeg-Middeleeuwse nederzetting. Het Lanakerveld blijkt lange tijd een rijk agrarisch cultuurlandschap te zijn geweest.

3. Tim Vanderbeken/ZOLAD. 11.25 – 12.00 uur. Onderwerp: Metaaltijden in het Lanakerveld.

Op 27 augustus 2007 ging in Lanaken (B) het tot dan toe grootste vlakdekkende archeologische onderzoek van Limburg (B) van start. Het doel was de protohistorische sporenconcentratie die tijdens een proefsleuvenonderzoek in 2006 was aangetroffen verder op te graven. Uiteraard werden tijdens het onderzoek nogal wat sporen uit andere periodes aangetroffen. Zo leverde het vlakdekkende onderzoek sporen op uit (sub)recente periodes, uit de Brons- en IJzertijd en uit het Neolithicum. De presentatie zal een groot deel van deze sporen behandelen, maar focust vooral op het protohistorische onderzoek. Er zal onder andere gepoogd worden om op basis van het aangetroffen handgevormde aardewerk een fasering aan te tonen; iets wat tot nog toe niet mogelijk was omdat nog maar weinig nederzettingaardewerk werd aangetroffen. We kenden tot op de dag van vandaag de Bronstijd immers het beste 'dankzij' de talrijke opgegraven grafvelden. De opgraving op het Europark zou hier wel eens verandering in kunnen brengen...

- Middag pauze: 12.00 – 13.30 uur.

- Van 13.30 – 14.00 uur twee korte films, waaronder een documentaire van het archeologisch onderzoek *Bandkeramische vindplaats Kelmond/Beek*, door Jim Pepels/Vincent Frenken i.s.m. de stichting In onzen Lande van Valckenborgh en nog een tweede korte film.

4. Sander Hakvoort/ADC ArcheoProjecten, Amersfoort. 14.00 – 14.35 uur. Onderwerp: Een heiligdom bij Lomm? Een rechthoekige cultusplaats en begravingen uit de Midden- en Late IJzertijd.

"De jaarlijks dreigende Maas en zijn hoge waterstanden maken het noodzakelijk dat op enkele plaatsen langs de Maasoevers zogenaamde hoogwatergeulen worden aangelegd. De aanleg hiervan maken archeologisch onderzoek noodzakelijk en door de grootschaligheid van de projecten lenen zij zich voor landschapsgericht archeologisch onderzoek. Hierbij staat de relatie tussen landschap en (pre)historisch gebruik hiervan centraal. Dat dergelijk onderzoek ook verrassingen kan opleveren getuigen de resultaten van het onderzoek in Lomm, waar niet alleen een grafveld uit de Late IJzertijd kon worden onderzocht maar waar ook een intrigerend greppelsysteem uit de Midden-IJzertijd werd ontdekt. Hebben we hier te maken met een cultusplaats direct aan de Maas, en maakt het Maasterras deel uit van een groter cultureel (doden)landschap...? Onderzoek van ADC ArcheoProjecten in samenwerking met Hazenberg Archeologie en de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten probeert de antwoorden op deze vraag te vinden."

5. Karen Jeneson/VU Amsterdam. 14.35 – 15.10 uur. Onderwerp: Landgebruik en mobiliteit in de Romeinse tijd in Limburg.

In het kader van een nieuw, door NWO gefinancierd onderzoeksprogramma, wordt momenteel onderzoek verricht naar het Romeinse villalandschap in Zuid-Limburg. Doel is het inventariseren van het complete Romeinse landschap, dus het cultuurlandschap én de natuurlijke omgeving, en het analyseren van de resultaten. Hierbij ligt de nadruk op de economische en sociaal-politieke aspecten van de regio. In deze lezing staan landgebruik en mobiliteit centraal. Was de hele regio in gebruik als landbouwgrond? Is het mogelijk de regionale wegen te reconstrueren, die de villaterreinen met de hoofdweg verbonden? Op deze en aanverwante kwesties zal geprobeerd worden een antwoord te geven.

6. Jack Geraeds. 15.10 – 15.45 uur. Onderwerp: De kasteeltuin van Kasteel Montfort; archeologisch ontsloten.

In de lezing zal in het kort worden ingegaan op het Kasteel zelf en het ontstaan van de kasteeltuin bij Kasteel Montfort. Vervolgens zal het archeologisch onderzoek behandeld worden. Dit had tot doel om het inrichtingsplan van de tuin te achterhalen. De resultaten van het onderzoek zullen worden afgezet tegen de historische gegevens, waarbij de hoofdvraag zal zijn of de historische gegevens overeen komen met de archeologische feiten.



- Borrel: 15.45 – 16.45 uur.

De kosten, inclusief koffie/thee/borrel, exclusief lunch, bedragen 7.50 €. U kunt betalen bij de ingang van de zaal. Tijdens de middagpauze kunt u uw eigen meegebrachte lunch nuttigen in het café naast het theater. Op vijf minuten loopafstand van het theater zijn er tevens diverse eetgelegenheden aanwezig.

## **Centre Céramique – Maastricht: 1 juni 2008 - 11 januari 2009, expositie "over goden en doden"**

De tentoonstelling "over goden en doden" vertelt over de religieuze beleving en de omgang met de doen van de vroegere bewoners van Maastricht in de Romeinse tijd en de vroege Middeleeuwen. Aan de hand van archeologische vondsten worden verschillende verhalen verteld. In het bijzonder is er aandacht voor het Romeinse heiligdom, de daar vereerde goden en het geloof van de Romeinen in het Schimmenrijk, hun hiernamaals. Aan de hand van grafvondsten wordt ingegaan op de begrafenisrituelen van de Romeinen en de eerste christenen. Andere hoofdstukken belichten de opkomst van het christendom in Maastricht en de rol van de eerste bisschoppen: van de komst van Servatius tot de moord op Lambertus en de verplaatsing van diens stoffelijk overschot naar Luik door Hubertus.

## **Limburgs Museum – Venlo: Neanderthalers in Europa**

Van **15 maart – 28 september 2008** loopt in het Limburgs Museum in Venlo de tentoonstelling *Neanderthalers in Europa*. De expositie reikt af met het stereotiepe beeld van een primitieve mensensoort, een holbewoner, die met knuppel wild om zich heen slaand aan de kost probeerde te komen of zijn medesoortgenoten de schedel insloeg. Nieuw onderzoek, in het veld en laboratorium, heeft er toe geleid dat onze ideeën bijgesteld moeten worden, al blijven er natuurlijk vragen te over. Al die nieuwe gegevens maken het ook mogelijk een fysieke reconstructie te maken van mannen, vrouwen en kinderen en zo komen de Neanderthalers als het ware tot leven en heel dichtbij de bezoeker van de tentoonstelling.

Om op de hoogte te blijven van actuele informatie kunt u ook de website [www.limburgsmuseum.nl](http://www.limburgsmuseum.nl) raadplegen.

### **Lezing "Romeins Kerkrade" door drs. D. Habets**

De Kerkrade bodem is rijk aan archeologische vondsten. Met name vondsten uit de Romeinse tijd. In de laatste 100 jaar zijn door archeologen diverse vindplaatsen uit de Romeinse tijd onderzocht. Meerdere villa's en grafvelden zijn opgegraven. De laatste en misschien wel meest spectaculaire vondst is de villa Holzkuil. In deze lezing wordt een beeld geschetst van de bewoning in de Romeinse tijd in Kerkrade. Ook de resultaten van de opgraving van de villa Holzkuil worden belicht.

De lezing vindt plaats op woensdag 10 september om 20.00 uur bibliotheek Kerkrade Centrum. Ze is gratis toegankelijk, a.u.b. vanwege het beperkt aantal plaatsen reserveren via de klantenservice van Bibliotheek Kerkrade: 045-5452408.

## **Provincie Limburg**

- De provincie heeft de archeologische rapporten van de afgelopen 10 jaar laten evalueren en deze evaluatie staat op de internetsite van de provincie. Misschien zijn sommige AVL leden wel geïnteresseerd dit te lezen. [www.limburg.nl](http://www.limburg.nl), klik op beleid, klik op kunst en cultuur, klik op cultureel erfgoed en dan komt de evaluatie in 4 periodes.
- Op deze internetsite staat ook informatie over 'Expeditie Limburg'. Dinsdag 24 juni 2008 hebben Gedeputeerde Staten van Limburg het startsein gegeven voor de documentaireserie 'Expeditie Limburg: ontdek het verleden'. In deze serie, die in het winterseizoen 2008–2009 op de regionale zender L1TV te zien zal zijn, gaat een groep professionele archeologen, landschapsdeskundigen, historici en antropologen bepaalde – historisch gezien – interessante en beloftevolle plekken in Limburg exploreren. De documentaire maakt deel uit van de Culturele Biografie Limburg, een initiatief van Provinciale Staten. Met de Culturele Biografie wordt beoogd om in samenwerking met burgers, instellingen en gemeenten het grote verhaal over wat er met de Limburgers is gebeurd zichtbaar te maken. U kunt de voortgang van het onderzoek volgen via de internetsite [www.limburg.nl](http://www.limburg.nl).